

“ТА’ЛИМ ТИЗИМИГА INNOVATSION TEXNOLGIYALARNI TATBIQ ETISH: MUAMMO VA YECHIMLAR”

Ibragimova Sevara Ozod qizi

Urganch Davlat Pedagogika instituti talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada “Ta’lim tizimida innovatsion texnologiyalarni tatbiq etish: muammo va yechimlari” haqida xorijlik va O‘zbekistonlik olimlarning fikrlari keltirib o‘tilgan. Shuningdek, ta’lim berishda turli xil usullar ya’ni, metodlar mavjudligi, innovatsion yondashuv, dars mashg‘ulotlarida ta’lim metodlari va innovatsion metodlardan foydalash, innovatsion taraqqiyot yo‘lida kelajagimiz davomchilari bo‘lgan yoshlarning ijodiy g‘oyalari va ijodkorligining har tomonlama qo‘llab-quvvatlash, xorijiy tajribalar, xalqaro mezon va talablar asosida baholash tizimini takomillashtirish yuzasidan fikr-mulohazalar bayon etilgan.

Kalit so‘zlar: innovatsiya, ta’lim tizimiga innovatsiya, innovatsion jarayonlar, bilim, ta’lim metodlari, innovatsion metodlar, innovatsion yondashuv, metod, aktiv metod passiv metod, interaktiv metod, pedagogik yangilik, pedagogik faoliyat.

Abstract: This article presents the views of foreign and Uzbek scientists on the topic “Implementation of innovative technologies in the education system: problems and solutions”. It also presents the views on the existence of various methods in education, namely, methods, innovative approach, the use of educational methods and innovative methods in lessons, comprehensive support for the creative ideas and creativity of young people who are the successors of our future on the path of innovative development, and the improvement of the assessment system based on foreign experience, international criteria and requirements.

Keywords: innovation, innovation in the education system, innovative processes, knowledge, educational methods, innovative methods, innovative approach, method, active method, passive method, interactive method, pedagogical innovation, pedagogical activity.

Аннотация: В данной статье представлены взгляды зарубежных и узбекских учёных на тему “Внедрение инновационных технологий в систему образования: проблемы и решения” Также представлены взгляды на существование различных методов в образовании, а именно: методов, инновационного подхода, использования образовательных методов и инновационных методов на уроках,

всесторонней поддержки творческих идей и творчества молодёжи – преемников нашего будущего на пути инновационного развития, а также совершенствования системы оценки на основе зарубежного опыта, международных критериев и требований.

Ключевые слова: инновации, инновации в системе образования, инновационные процессы, знания, образовательные методы, инновационные методы, инновационный подход, метод, активный метод, пассивный метод, интерактивный метод, педагогическая инновация, педагогическая деятельность.

Kirish. Barchamizga yaxshi ma'lumki bugungi kunimizda zamonaviy innovatsion texnologiyalar kirib bormagan sohaning o'zi qolmagandir. O'rta maxsus va Oliy ta'lim muassasalarida raqamli texnologiyalardan foydalanish bugungi kunning talabi desak adashmagan bo'lamiz. Zero yurtboshimiz Sh.Mirziyoyev ta'kidlaganidek, "Bugun biz davlat va jamiyat hayotining barcha sohalarini tubdan yangilashga qaratilgan innovatsion rivojlanish yo'liga o'tmoqdamiz. Bu bejiz emas, albatta. Chunki zamon shiddat bilan rivojlanib borayotgan hozirgi davrda kim yutadi? Yangi fikr, yangi g'oyaga, innovatsiyaga tayangan davlat yutadi.

Innovatsiya – bu kelajak degani. Biz buyuk kelajagimizni barpo etishni bugundan boshlaydigan bo'lsak, uni aynan innovatsion g'oyalar, innovatsion yondashuv asosida boshlashimiz kerak." [1]

Shundan kelib chiqib aytish mumkinki ta'lim jarayonini sifatli va samarali tashkil etish, dars jarayonlarida zamonaviy va raqamli texnologiyalardan foydalanish o'quvchilarni bilim olish darajasini sifatini yanada yaxshilashga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Bo'lajak geografiya fani pedagogi sifatida shahsan o'zim ham dars jarayonlarida mavzuni tushuntirish mobaynida raqamli texnologiyalardan (AKT)lardan foydalanish lozim deb hisoblayman. Ta'lim berish jarayonida turli xil metodlar yordamida o'tilgan mavzularni mustahkalmash yoki o'quvchilarni dars jarayoniga yanada qiziqtirish mumkin. Ta'lim tizimini boshqarish organlari har yili ta'lim muassasalarida yuqori samaradorlikka erishishga va bugungi kun talablariga mos keladigan kadrlarni tayyorlashga alohida e'tibor qaratib kelmoqda. Olib borilayotgan amaliy harakatlar talabalarni yutuqlarga erishishiga hamda olg'a intilishga bo'lgan ehtiyojni muayyan darajada yuzaga keltirishi hamda ularning kasbiy qobiliyatlarini bir qadar rivojlantirishga e'tibor qaratilmoqda.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA. «Innovatsion pedagogika» termini va unga xos bo'lgan tadqiqotlar XX asrning 60-yillarida G'arbiy

yevropa va AQShda paydo bo'lgan. Dastlabki tadqiqotlarda innovatsion faoliyat amaliyoti va ilg'or pedagogik tajribalarni keng yoyish nuqtai nazaridan yoritilgan bo'lsa keyinchalik innovatsion taraqqiyotlarni boshqarish, ta'limdagi o'zgarishlarni tashkil etish, innovatsiyaning «hayoti va faoliyati» uchun zarur bo'lgan shart-sharoitlar masalalari tahlil qilingan. "Innovatsiya" tushunchasi o'zining yangi hayotini "innovatsion kombinatsiyalar"ni tahlil qilish, iqtisodiy tizimlarning rivojlanishidagi o'zgarishlar natijasida XX-asrning boshida Avstriyalik iqtisodchi Y.Shumpeterning ilmiy ishlarida boshlagan. Shumpeter 1900-yillarda iqtisodda ushbu terminni ilmiy qo'llashga kiritgan dastlabki olimlardan hisoblanadi. Innovatsiya – tadbirkorlik ruhi bilan motivatsiyalangan ishlab chiqarish omillarining o'zgarishi (yangi kombinatsiyalar). Maqsad – yangi tovar turlari, yangi ishlab chiqarish usullari, yangi xomashyo manbalari joriy qilish va foydalanish, yangi bozorlar va ishlab chiqarishni tashkil qilishning yangi shakllarini o'zlashtirish (monopolizatsiya maqsadida qayta tashkil qilish). U o'zining "ijodiy halokat" nazariyasi asosida innovatsion jarayonlarni o'rganib chiqdi va tadbirkorlarning faoliyatini yangi mahsulot va xizmatlarni yaratishda mavjud narsalardan foydalanishni boshqa zamonaviy usullar sifatida ko'rib chiqishni taklif qildi. [2] "Innovatsiya" tushunchasi o'zining yangi hayotini "innovatsion kombinatsiyalar"ni tahlil qilish, iqtisodiy tizimlarning rivojlanishidagi o'zgarishlar natijasida XX-asrning boshida Avstriyalik iqtisodchi Y.Shumpeterning ilmiy ishlarida boshlagan. Umuman innovatsiya tushunchasiga olimlar turlicha fikr bildirganligi uning keng tushuncha ekanligini ko'rsatadi. Jumladan, "Innovatsiya – bu aniq vaziyatda mutlaqo yangi narsa, biz buni anglaganimizda foydalanishimiz mumkin"[3], "Innovatsiya – bu innovatsion, ishlab chiqarish, institutsional moliyaviy, ilmiy-texnik va boshqa sohalardagi yangilikdir"[4] deb berilgan ta'riflar mavjud. Bu fikrlardan anglash mumkinki bugungi kunda ta'lim tizimida innovatsiya kiritib borish zaruriyati mavjud.

Bugungi kunda deyarli barcha o'rta va oliy ta'lim muassasalari dars jarayonlarini zamonaviy texnologiyalardan foydalanilmoqda. Bu esa o'z navbatida ta'lim sifatini yaxshilashga yordam bermoqda. Ammo ba'zi bir muammolar ham mavjud. Bu bugungi kundagi ba'zi pedagoglarni zamonaviy texnologiyalardan yetarlicha foydalana olmasligi va zamonaviy texnologiyalarni tushunadigan kadrlar yetishmasligi bugungi kunning muammosidir.

Xulosa. Ta'lim tizimiga innovatsion texnologiyalarni joriy etish ta'lim sifatini oshirish, o'quv jarayonini yanada interaktiv, moslashuvchan va mos

talablarga javob beradigan holga keltirishga xizmat qiladi. However, amalga oshirish jarayonida muammolar paydo bo'ladi: infrastrukturaviy cheklovlar, o'qituvchilarni tayyorlash va yangi texnologiyalarga moslashuv, moliyaviy resurslar cheklanishi, shaxsiy ma'lumotlar xavfsizligi, hamda o'quvchilarning xilma-xil ehtiyojlariga moslab individual yondashuvni yo'lga qo'yish zarurati. Ushbu xulosa muammolarni aniqlab, ularni aniq echimlar bilan bog'laydi.

O'qituvchilarni tayyorlash va moslashuvchan o'quv proseslari

Muammo: pedagoglar yangi texnologiyalarga moslashishda qiyinchiliklar, pedagogik dizaynning innovatsion shakllari bo'yicha yetarli malaka darajasi yo'qligi.

Yechimlar: doimiy professional rivojlanish dasturlarini joriy etish; mentorship va hamkorlik orqali tajriba almashish; sinfda aralash o'qitish (blended learning) va ko'p platformali integratsiyani qo'llash.

• Moliyalashtirish va resurslar

Muammo: innovatsion texnologiyalarning barqaror moliyaviy qo'llab-quvvatlanishi.

• Yechimlar: davlat xizmati va davlat-xususiy hamkorlik (PPP) modellari orqali investitsiyalar jalb qilish; byudjet ulushini uzoq muddatli strategiyaga muvofiq rejalashtirish.

Xulosa

• Strategik reja ishlab chiqish: infratuzilma, kadrlar tayyorligi, moliyalashtirish, xavfsizlik, shaxsiy ma'lumotlar boshqaruvi va respondentlik nuqtalari bo'yicha besh yo'nalishli reja tuzish.

• Qatnashuvchanlikni oshirish: o'qituvchilar, o'quvchilar, ota-onalar, mahalliy hokimiyatlar va xususiy sektor orasida muntazam aloqa va fikr almashuvini yo'lga qo'yish.

• Fasillik pilot loyihalar: turli sinf, yo'nalish va makonlarda kichik hajmdagi pilot loyihalarni amalga oshirib, natijalarni tahlil qilib kengaytirish.

• Texnologik ekosistemani diversifikatsiya: turli platformalar, ochiq manbali resurslar va mahalliy ehtiyojlarga moslashgan ilovalarni kombinasiyalash.

• Sifat nazorati: ta'lim sifatini doimiy baholash uchun ko'rsatkichlar, indikatorlar va mustaqil nazorat tizimini o'rnatish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Prezident Shavkat Mirziyoevning Oliy Majlisga murojaatnomasi.

<https://www.xabar.uz/siyosat/prezident-shavkat-mirziyoyevning-oliy-majlisga-murojaatnomasi>

2. Балабанов И. Инновационный менеджмент. Санкт-Петербург, 2001.

3. Жуманиёзова М. Инновацион фаолият - таъли м сифатининг кафолатидир. // j.Uzluksiz ta'lim. - Т., 2004 - № 6 – Б.89

4. Инновации: теория, механизм, государственное регулирование: Учебн. пособие /Под ред. Ю.В. Яковца. – М.: РАГС, 2000.